

Джурик А. П.,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
факультету історії, політології та національної безпеки
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк

«СВИДРИГАЙЛОВА ВІЙНА»

Свидригайло, син Ольгерда та його другої дружини княжни Уляни Тверської, народився близько 1370 року, був молодшим братом Владислава II Ягайла. За материнською лінією він був правнуком короля Русі Юрія I Львовича і, відповідно, прапраправнуком короля Русі – Данила Галицького [1, с. 254].

У 1430 році великий литовський князь Вітовт помер, і князь Свидригайло відіграв важливу роль у історії Литовсько-Руської держави. Ягайло пускає чутку про те, що перед смертю він заповідав йому Литву. Але князі литовські, а тим більше українські та білоруські, й чути не хотіли про «ополяченого» Ягайла. Вони обирають великим князем Свидригайла. Незважаючи на свою католицьку віру, він активно виступав проти унії Литовсько-Руської держави з Польщею та підтримував ідею повної самостійності Великого князівства Литовського. Представники русько-литовської православної верхівки обрали його новим великим князем литовським, хоча формально правителем Великого князівства Литовського залишався король Владислав II Ягайло [2, с. 21].

Свидригайло, намагаючись отримати визнання як єдиного правителя за підтримки литовсько-руської верхівки, ув'язнив свого старшого брата, який перебував у Вільно. Після того, як польські магнати дізналися про ув'язнення короля, вони захопили кілька прикордонних замків, що призвело до початку військового конфлікту між Польським королівством і Великим князівством Литовським. З метою посилення своєї влади, Свидригайло уклав союзи з Тевтонським орденом, Молдавським князівством та Золотою Ордою. Військові дії розпочалися влітку 1431 року [4, с. 152].

31 липня 1431 року, на річці Стир відбулася битва між передовими польськими та литовсько-руськими загонами, яка дала початок війні, яка у працях багатьох дослідників іменується, як «Свидригайлова війна».

Інтереси польської шляхти представляв їхній король Ягайло (Владислав) Ольгердович. Вони бажали інкорпорації земель ВКЛ до складу їхньої держави, згідно із попередніми домовленостями Кревської унії 1385 року [3, с. 194]. Литовські феодалі на той момент не мали чіткої позиції. Частина боярства підтримувала Свидригайла у його прагненні здобути незалежність від Польщі [7]. Інша частина феодалів, опираючись на поляків, прагнула централізувати управління Великим князівством Литовським, призведе до ліквідації Київського та Волинського князівств і інших руських уділів. Також серед литовських феодалів зросло невдоволення Свидригайлом через його сприяння русинам, надавання їм певних привілеїв, таких як використання руської мови, підтримка православного духовенства та руських князів тощо. Польський історик XVI століття Олександр Гваньїні у своїй праці «Хроніка Європейської Сарматії» зазначав, що Свидригайло «не сприймав Литву, а тільки Русь» [5]. Важливим аргументом масштабної підтримки серед русичів Свидригайла стала Городельська унія, яка була укладена 1413 року, що створювало ворожнечу між католиками та православними.

У серпні 1431 року Ягайло разом із близько 20 тисячами вояків перетнув річку Буг. Свидригайло, який дізнався про цю подію, вирішив посилити оборону Луцька та з 2 тисячами вояків вирушив на зустріч ворожому війську. Ягайло вирішив не обходити Луцьк, але облігував його. Оборону міста довірив воєводі Михайлові Юрші, якому підпорядковувався гарнізон у 4 тисячі вояків. [3, с. 217].

Перший штурм Луцького замку відбувся 13 серпня, але польські війська були відбиті. Друга і третя спроби також закінчилися невдало. В польському війську почали поширюватися звинувачення у зраді через неуспішність боїв, оскільки Ягайло був братом Свидригайла та близьким родичем інших опонентів, тому король змушений був передати командування Земовиту Мазовецькому.

Останнім випробуванням для поляків стало те, що через погану якість збіжжя в їхньому таборі почали гинути коні. Нарешті, після третього, також невдачного штурму, польське військо відступило від Луцька [2, с. 24].

Слід врахувати й інші фактори, зокрема те, що почали діяти союзники Свидригайла. Активізувалися тевтонські лицарі, які напали на Кувську і Добжинську землі Польщі, на Поділля вторглися війська молдавського господаря Олександра Доброго. Завдяки цьому 1

вересня 1431 року Свидригайло в Старому Чорторийську уклав дворічне перемир'я з польським королем Ягайлом. Польське королівство зберегло за собою Західне Поділля, а Велике князівство Литовське – Волинь і Східне Поділля [1, с. 258].

Наслідком війни було те, що королю Ягайлу довелося змиритися з утвердженням Свидригайла як великого литовського князя. Луцька війна стала початком Громадянської війни у Великому князівстві Литовському 1432–1438 років., проте, ворожнеча між польськими та литовськими феодалами, після підписання миру, нікуди не зникла. Вже наступного року Польща, Литва та Русь були охоплені новою війною.

Література:

1. Бучинський Б. Кілька причинків до часів вел. князя Свидригайла (1430–1433). *ЗНТШ*. Т. 76. Львів, 1907. С. 117–142.
2. Гайдай Л. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях. Луцьк, 2000. 436 с.
3. Грушевський М. Історія України-Руси. Том IV. Київ, 1993. 544 с.
4. Гурфінкель А. Князь Свидригайло Ольгердович та його князювання на руських землях у першій половині XV ст. *Матеріали VI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Українська минушина: джерела, постаті, явища»* 2017 р. Київ, 2017. С. 18-26
5. Журавльов Д. Визначні битви та полководці української історії Харкі: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. 416 с.